

**Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»**

**Інна Червінська
Світлана Довбенко
Ярослав Никорак**

**КУРСОВА РОБОТА З
ПЕДАГОГІКИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ
СУПРОВІД**

УДК 378(07)
ББК 74.580.22

Курсова робота з педагогіки: науково-методичний супровід / автори-укладачі І.Б. Червінська, С.Ю. Довбенко, Я.Я. Никорак. – Івано-Франківськ : Симфонія-Форте, 2016. – 60 с.

Червінська Інна Богданівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Довбенко Світлана Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Никорак Ярослав Ярославович, заступник директора з навчально-методичної роботи Івано-Франківського коледжу ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Рецензенти:

Романюк Світлана Захарівна, доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці)

Поясик Оксана Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки і психології Коломийського інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Коломия)

Науково-методичний супровід підготовки та написання курсової роботи з педагогіки підготовлено відповідно до навчальних планів спеціальності «Початкова освіта».

У методичних рекомендаціях визначено послідовність етапів роботи над курсовою роботою; вміщено вимоги до змісту та оформлення курсових робіт з педагогіки; подано критерії оцінювання та описано процедуру захисту курсової роботи. У додатках представлені зразки окремих компонентів курсової роботи.

Посібник призначено студентам вищих педагогічних навчальних закладів спеціальності «Початкова освіта», а також для викладачів з метою ефективного здійснення керівництва науково-дослідницькою роботою студентів.

ISBN

© Червінська І.Б., С.Ю. Довбенко,
Я.Я. Никорак 2016

© ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	
1.1 Науково-дослідницька діяльність студентів	5
1.2 Курсова робота в системі професійної підготовки майбутніх педагогів	9
1.3 Характеристика основних компонентів курсової роботи	11
1.4 Сутність та структура процесу написання курсової роботи	14
1.5 Етапи роботи над дослідженням та оформленням курсової роботи	14
РОЗДІЛ 2. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ ТА НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	17
2.1 Методичний супровід опрацювання навчальної та наукової літератури	17
2.2 Технологія опрацювання наукової інформації. (Методичні рекомендації з пошуку й опрацювання наукової інформації в мережі Інтернет)	24
2.3 Інформаційно-методичний супровід підготовки та	
2.4 захисту результатів наукового дослідження	26
РОЗДІЛ 3. ВИМОГИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ	29
3.1 Літературне оформлення курсової роботи	29
3.2 Оформлення висновків та додатків до курсової роботи	39
3.3 Критерії оцінювання курсової роботи	40
3.4 Орієнтовна тематика курсових робіт з педагогіки для студентів спеціальності «Початкова освіта»	41
ДОДАТКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55

ВСТУП

Усвідомлення соціально-економічної ситуації в Україні, залежності її майбутнього від людей, здатних творчо вирішувати наявні проблеми, зумовлює необхідність реалізації одного з основних напрямків відродження системи освіти – підготовки педагогічних кадрів до творчої професійної діяльності, духовного та економічного потенціалів суспільства.

Активізація ролі людського чинника в соціокультурних та економічних перетвореннях дійсності обумовлює потребу суспільства у висококваліфікованих і конкурентоздатних педагогічних кадрах.

Проблема підготовки вчительських кадрів у всі часи була й сьогодні залишається найактуальнішою. Необхідність формування самостійної творчої особи, здатної до усвідомлення суті соціального замовлення і шляхів його успішного виконання, значущості якісної освіти для розвитку суспільства, інтеграційні процеси у світовій спільноті зумовлюють оновлення всієї системи підготовки майбутніх педагогів в умовах вищої школи. Якість підготовки майбутніх педагогів пов'язана зі збільшенням обсягу навчально-дослідної і науково-дослідницької роботи студентів у навчальному процесі, розвитком у студентів потреби в науковій діяльності й установки на активну участь у різноманітних їх формах.

Стратегія підготовки майбутніх педагогів до інноваційної педагогічної діяльності складає суб'єктивний розвиток і саморозвиток особи, здатної виходити за межі нормативної педагогіки, педагогічного досвіду, що склався, творчо вирішувати професійно-педагогічні завдання. Ця стратегія передбачає поєднання фундаментальних знань з інноваційністю мислення, формування методологічної і дослідницької культури майбутнього вчителя, його готовності діяти в нестандартних ситуаціях, знаходити нові шляхи вирішення педагогічних проблем.

Використання різноманітних форм навчально-дослідницької роботи студентів у навчальному процесі значно прискорює процес професійного становлення студента, підвищує ефективність вузівського навчання в розв'язанні проблем підвищення якості вищої освіти. Формування майбутнього вчителя-фахівця неможливе без спеціальної підготовки до науково-дослідницької роботи, без оволодіння методикою навчально-дослідницької роботи в процесі вивчення вузівських дисциплін, саме на виконання цих завдань і спрямовано виконання студентами курсової роботи (проекту).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1.1 Науково-дослідницька діяльність студентів

Науково-дослідницька діяльність студентів є одним із найважливіших засобів підвищення якості підготовки і виховання спеціалістів з вищою освітою, здатних творчо застосовувати в практичній діяльності найновіші досягнення науково-технічного прогресу.

Як відомо, економічні і соціальні реформи, які здійснюються в Україні, значною мірою змінюють характер діяльності педагогічних працівників. Згідно з цим змінюються відповідно і вимоги до підготовки фахівців в освітній галузі.

Серед найголовніших – вимоги розвитку спеціаліста творчого, ініціативного, який має організаторські навички і вміння спрямовувати діяльність свого підрозділу на вдосконалення навчально-виховного процесу шляхом запровадження у практику нових досягнень науково-педагогічної думки. Неодмінною умовою виконання цієї вимоги є широке залучення студентів до науково-дослідницької роботи, безпосереднє включення їх до сфери наукового життя.

Оскільки головним завданням вищих навчальних закладів є підготовка спеціалістів для освітньої галузі, то найважливішим питанням здійснення науково-дослідницької діяльності було і залишається питання про її вплив на навчальний процес. У цьому полягає основна особливість організації наукових досліджень.

Досвід свідчить, що розвиток наукових досліджень безпосередньо впливає на якість навчального процесу, оскільки вони змінюють не лише вимоги до рівня знань студентів, а й сам процес навчання і його структуру у вищій школі, підвищуючи ступінь підготовленості майбутніх спеціалістів, їхній творчий кругозір, педагогічну майстерність.

Розвиток науки передбачає покращення якості підготовки спеціалістів, здатних, у свою чергу, після закінчення навчання самостійно вирішувати серйозні наукові завдання, йти у рівень з передовими ідеями теорії і практики управління освітньою галуззю в умовах ринкової економіки.

Тому саме у навчальному закладі важливо прищепити студентам смак до наукових досліджень, привчити їх уже на цьому етапі мислити самостійно.

Отже, розвиток науки у вищих навчальних закладах не лише змінює зміст і значення навчальних дисциплін, а й підказує нові

форми та методи організації навчального процесу. Результати науково-дослідницької роботи знаходять своє практичне втілення в нових курсах, лекціях і практичних (семінарських) заняттях. Таким чином науково-дослідницька діяльність є органічною частиною і обов'язковою умовою успішної роботи вищих навчальних закладів, адже студенти не лише отримують найновішу наукову практичну інформацію від викладачів на лекційних і семінарських заняттях, лабораторних роботах і виробничих практиках, а й беруть участь у самостійних наукових дослідженнях.

Отже, підвищення ефективності науково-дослідницьких робіт, залучення студентів до їх виконання, підвищують і якість підготовки спеціалістів вищої кваліфікації.

За рахунок цього сучасна наука має можливість омолоджувати наукові кадри, оскільки приплив молодих учених здійснюється постійно. Ця особливість дає великі переваги вищій школі як з точки зору розвитку самих досліджень, так і з точки зору підготовки якісних наукових кадрів.

Тому специфіка роботи навчальних закладів потребує не простого, а органічного поєднання навчально-виховної і науково-дослідницької роботи викладачів і студентів. Типовими у цій галузі є інтеграція і подальша спеціалізація наукової діяльності та прискорення темпів її розвитку.

У навчальних закладах часто отримують розвиток наукові дослідження на стику наук (наприклад: психологія і педагогіка, методика математики і математика). Це дає певну перевагу науковим дослідженням, оскільки при всій складності і різноманітності сучасного світу багатоплановість і комплексність відіграють все вагомішу роль.

Цілеспрямоване виконання наукових досліджень у проблемних групах, студентських наукових гуртках сприяє формуванню всебічно розвиненої особистості фахівця.

Організовує наукову роботу студентів циклова комісія (кафедра), яка є базовим методичним центром з наукової роботи зі студентами, вона ж призначає наукових керівників для проведення наукових досліджень.

Зміст і структура науково-дослідницької діяльності студентів забезпечує послідовність засобів і форм її проведення відповідно до логіки навчального процесу, зумовлює наступність її від курсу до курсу, від однієї дисципліни до іншої, від одних видів занять до інших.

Поступове зростання обсягу і складності набутих студентами знань, умінь, навичок у процесі виконання ними наукової роботи забезпечує вирішення **таких основних завдань:**

- формування наукового світогляду, оволодіння методологією та методами наукового дослідження;

- надання допомоги студентам у прискореному оволодінні спеціальністю, досягненні високого професіоналізму;
- розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у вирішенні практичних завдань;
- прищеплення студентам навичок самостійної науково-дослідницької роботи;
- розвиток ініціативи, здатності застосовувати теоретичні знання у своїй практичній роботі;
- розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця;

Організаційна структура науково-дослідницької діяльності у навчальному закладі може бути представлена в такому вигляді:

- заступник директора з наукової роботи (проректор);
- методична рада науково-дослідницької діяльності студентів;
- рада студентського науково-творчого товариства;
- студентські наукові товариства циклових комісій (кафедр).

Студенти у курсових роботах (проектах) із загальнотеоретичних та спеціальних дисциплін дотримуються наступних вимог:

- використовують елементи наукових досліджень у формі наукового пошуку;
- готують огляд літератури і розробляють пропозиції, що містять елементи новизни з теми роботи;
- узагальнюють передовий педагогічний і практичний досвід,
- застосовують науково-педагогічні методи дослідження, комп'ютерну та організаційну техніку, сучасні інформаційні технології.

Проблеми наукового пошуку, відображені у курсових роботах (проектах) студентів, мають знайти своє продовження у дипломній роботі, а також бути частиною наукової тематики відповідної циклової комісії (кафедри).

Студенти під час навчальної та виробничої практики, крім загального завдання, передбаченого програмою практики, виконують відповідно до своєї спеціальності завдання дослідного характеру, які видає циклова комісія (кафедра).

Виконання завдання відображається в щоденнику в окремому розділі звіту про проходження практики і може використовуватись під час підготовки доповідей на конференціях, інформаційних семінарах, під час написання курсових робіт.

Науково-дослідницька робота (курсова, бакалаврська, магістерська) – це одна з форм самостійної навчальної діяльності студента, важливий етап навчального процесу. Специфіка її в тому, що вона має елементарно дослідницький характер.

Під час написання означеної роботи перевіряються знання і здібності студентів, їх уміння самостійно і творчо осмислювати та застосовувати педагогічну теорію, спостерігати, аналізувати і узагальнювати передовий досвід вчителів, самостійно працювати над науковою літературою; удосконалюються навички бібліографування та літературного редагування.

Науково-дослідницька робота – це одне з творчих завдань, яке разом з іншими видами робіт формує та вдосконалює педагогічну майстерність майбутнього вчителя.

Наукова робота виявляє здатність студента до самостійного осмислення проблеми, формує початкові вміння вести науковий експеримент, чітко й логічно викладати свою думку, перевіряє рівень володіння сучасними методами навчання, здатність застосовувати здобуті теоретичні знання на практиці, а також уміння формулювати висновки, рекомендації, оформляти результати.

1.2 Курсова робота в системі професійної підготовки майбутніх педагогів

Курсова робота є обов'язковою складовою частиною процесу науково-методичної й професійної підготовки студента. Це форма самостійної творчої роботи студента.

Курсова робота – це вид самостійної і науково-дослідницької роботи студента. У процесі його виконання значно розширюється науково-теоретичний кругозір з обраної проблеми, удосконалюються навички самостійного вивчення літератури, вміння аналізувати й узагальнювати педагогічний досвід, засвоюється методика наукового дослідження.

Мета курсової роботи полягає в навчанні студентів у процесі роботи над курсовою роботою створювати (розробляти) проекти на обрану актуальну проблему для педагогічної науки з перспективою його подальшого впровадження.

Курсова робота – це дієва форма залучення студента до науково-дослідницького пошуку, який формує суб'єктивну думку і дає можливість експериментувати. Важливими також є: закріплення і систематизація знань з предмета; навчити студента працювати самостійно; використовувати теоретичні знання, підкріплюючи їх практичними навичками; уміти користуватися науковими методами дослідження.

Курсова робота перевіряє не лише теоретичну і практичну підготовку майбутнього фахівця, але і його вміння працювати з літературою, досліджувати, аналізувати, систематизувати, узагальнювати педагогічний та науковий досвід, вести науково-педагогічні дослідження під керівництвом викладача. Підготовка цих робіт дає можливість студентам: систематизувати здобуті теоретичні знання, перевіряти їх якість, науково і креативно мислити, розвивати пізнавальну активність, аналізувати та порівнювати різні підходи щодо розв'язання певної педагогічної проблеми.

Курсова робота є одним із видів наукової роботи, самостійним навчально-науковим дослідженням студента, яке виконується з певної дисципліни або з двох-трьох дисциплін одного спрямування.

Виконання курсової роботи має на меті розвивати у студентів вміння проводити наукові дослідження, сформувати навички творчої самостійної роботи, оволодіння загальнонауковими і спеціальними методами сучасних наукових досліджень, поглибленим вивченням будь-якого питання або теми навчальної дисципліни. Згідно з «Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України», курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення

знань, одержаних студентами за період навчання та їх застосування для комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Основне завдання автора курсової роботи – продемонструвати високий рівень знань з певної галузі, вміння самостійно працювати зі спеціальною літературою, вести науковий пошук щодо вирішення конкретних наукових завдань, застосовувати відповідні методи наукових досліджень, самостійно аналізувати опрацьований матеріал, робити узагальнення та висновки.

У курсовій роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати теоретичний зміст і результати досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології, слів та висловів, що суперечать науковому стилю писемного мовлення. За необхідності в текст включається різноманітний знаковий апарат, що підтверджує результати (таблиці, діаграми, схеми, графіки та ін.).

Науковий рівень курсової роботи повинен відповідати програмі навчання. Виконання такої роботи є свідченням того, що студент навчився самостійно вести науковий пошук (теоретичний і практичний), бачити професійні проблеми і знати ефективні прийоми їх вирішення. Тематика курсових робіт має відповідати завданням навчальної дисципліни і тісно пов'язуватися з практичними потребами конкретного фаху. Керівництво здійснюється, як правило, найбільш кваліфікованими викладачами циклової комісії (кафедри).

Термін виконання курсових робіт визначається робочим навчальним планом. Курсова робота допомагає студентові системно показати теоретичні знання з вивченої дисципліни, оволодіти первинними навичками дослідницької роботи: збирати дані, аналізувати, творчо осмислювати, формулювати висновки, пропозиції та рекомендації з предмета дослідження. Це дає можливість проконтролювати знання і вміння студента, правильно організувати науково-дослідну роботу, оформити її результати і показати готовність до майбутньої професійної діяльності.

Виконання курсової роботи повинно сприяти поглибленому засвоєнню змісту навчальних дисциплін і отриманню навичок у галузі вирішення практичних завдань. Це потребує від студента не тільки знань загальної і спеціальної літератури з теми дослідження, а й умінь проводити педагогічні, експертні та інші дослідження, пов'язувати питання теорії з практикою, робити узагальнення, формулювати висновки та пропозиції.

Таким чином, курсова робота – це дослідницько-реферативна праця, яка дозволяє студентові виробити практичні вміння наукової праці (пошук джерел інформації та робота з ними, реферування наукової та методичної літератури, порівняння кількох поглядів на одну проблему тощо), виявити рівень знань з певної спеціалізації чи галузі знань, продемонструвати вміння самостійно мислити, робити узагальнення та висновки.

1.2 Характеристика основних компонентів курсової роботи

Титульний аркуш.

Титульний аркуш курсової роботи (проекту) оформляється згідно поданого зразка (Додаток А)

Зміст подають на початку курсової роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів, пунктів (якщо вони є і мають заголовки), зокрема, вступу, висновків, додатків, списку використаних джерел та ін. **Вступ** розкриває сутність і стан наукової проблеми та її значущість, обґрунтування необхідності проведення дослідження, а також подає загальну характеристику курсової роботи в рекомендованій нижче послідовності.

Актуальність теми (обґрунтування доцільності роботи). Актуальність та ступінь дослідженості проблеми розкривається шляхом стислого аналізу наукових доробок учених із вказаної проблеми і порівняння існуючих розв'язків та описів теми. На основі визначених протиріч виділяється проблема, на розв'язання якої й будуть спрямовані дослідження.

Мета дослідження полягає у встановленні, виявленні наукових фактів, формулюванні закономірностей, обґрунтуванні найбільш ефективних шляхів навчання й виховання. Тому в ній вживаються такі терміни: «визначити», «дослідити», «виявити», «встановити», «обґрунтувати», «довести», «перевірити», «розробити» тощо.

Мета розкриває те, що автор хоче визначити під час проведення досліджень (остаточну мету): визначити залежності між чинниками; визначити зв'язки між явищами; розробити умови для усунення недоліків; розкрити можливості вдосконалення процесу; охарактеризувати обставини; простежити розвиток тощо.

Завдання – це послідовні етапи дослідницької роботи, спрямовані на досягнення поставленої мети. Завдання повинні розкривати, конкретизувати мету дослідження і в загальному підсумку повинні бути адекватні цій меті.

Об'єкт дослідження – це частина реальної дійсності, яка підлягає дослідженню, тобто процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, і обране для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта і конкретизує, що саме в об'єкті буде вивчатись.

Об'єкт і предмет дослідження, як категорії наукового процесу, співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага автора курсової роботи.

Методи дослідження. У курсовій роботі подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Щоб отримати достовірні результати, рекомендується використовувати різноманітні методи. При проведенні психолого-педагогічних досліджень частіше використовуються наступні **методи:**

- теоретичні: індукція та дедукція, аналіз і синтез; порівняння, класифікація, абстрагування, конкретизація, систематизація; узагальнення, формалізація, моделювання: наочно-образні, вербальні, знакові (символічні) та математичні (перфокарти, графіки) та інші моделі;

- емпіричні методи: спостереження; усне опитування: бесіда, інтерв'ю; письмове опитування: анкетування, тестування, рейтинг; експеримент, узагальнення незалежних характеристик, аналіз документів і продуктів діяльності.

Остаточне редагування вступу має здійснюватись після написання чернетки курсової роботи.

Основна частина роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожен розділ починають з нової сторінки. Основному тексту може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладом результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних деталей.

Перший розділ присвячується, як правило, теоретичному обґрунтуванню питання. Назва розділу має відображати сутність проблеми. Не допускається називати його загальним визначенням «*Теоретична частина*», «*Теоретичний розділ*», «*Теоретичне обґрунтування*» тощо. Він повинен містити 2-3 підрозділи (параграфи).

Невід'ємною частиною першого розділу є огляд наукових джерел з досліджуваного питання. В огляді літератури окреслюють основні етапи розвитку наукової думки з вказаної проблеми. Стисло, в аналітичному плані, критично висвітлюють роботи попередників, їх різні погляди, називають ті питання, що залишились невирішеними, і визначають, таким чином, місце курсової роботи у розв'язанні проблеми. Бажано завершити огляд літератури коротким резюме щодо необхідності проведення досліджень у педагогічній галузі.

У другому розділі обґрунтовують вибір напрямку досліджень, розробляють загальну методику проведення

емпіричного дослідження, наводять методи, методики дослідження описуючи, які шкали цих методик спрямовані на прогнозування відповідних діагностичних вимірів досліджуваної проблеми.

Тобто, в основу розділу покладається описання методик та практики роботи з проблеми, що досліджується курсовою роботою. Не допускається називати розділ «Практична частина», «Експериментальна частина». Доцільно називати розділ «Емпіричне вивчення...». У розділі описуються результати спостережень, методик визначення прогностичних критеріїв, результати анкетувань, бесід тощо. Проводиться їх аналіз, узагальнюються дані, визначаються певні групи даних, тенденції, робляться практичні висновки і рекомендації. Як правило, другий розділ курсової роботи містить 2-3 підрозділи.

Студент повинен висвітлити те нове, що він вносить у розробку проблеми, порівняти його із даними інших дослідників та практиків. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній автором.

1.4 Сутність та структура процесу написання курсової роботи

Готуватись до виконання курсової роботи слід починати у вересні-жовтні. Студент обирає тему із переліку «Орієнтовної тематики курсових робіт з педагогіки для студентів спеціальності «Початкова освіта», рекомендованого цикловою комісією (кафедрою) за якою закріплена дисципліна, що передбачає написання курсової роботи.

Тема повинна зацікавити студента, викликати прагнення глибоко вивчити її суть. Після визначення теми студент повинен отримати першу настановчу консультацію у керівника курсової роботи.

Під час консультації визначаються: загальні вимоги до роботи, порядок її виконання, орієнтовний план, джерела, які підлягають вивченню, зміст та методика проведення конкретного дослідження, визначаються терміни виконання етапів роботи.

Таким чином, курсова робота повинна містити:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основну частину (розділи та підрозділи);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

1.5 Етапи роботи над дослідженням та оформленням курсової роботи

Виконання курсової роботи вимагає дотримання певної послідовності дій. Етапи виконання роботи:

- 1) вибір теми;
- 2) настановча консультація;
- 3) затвердження графіку виконання роботи;
- 4) складання бібліографії з теми;
- 5) вивчення літературних джерел із теми дослідження;
- 6) затвердження плану курсової роботи;
- 7) формування понятійного апарату;
- 8) додаткове вивчення літератури;
- 9) збір емпіричного матеріалу (проведення спостережень, опитування, тестування);
- 10) підготовка першого варіанту роботи;
- 11) перевірка керівником першого варіанту роботи;
- 12) внесення змін до плану та змісту роботи;

- 13) оформлення остаточного варіанту роботи згідно вимог;
- 14) подання курсової роботи на циклову комісію (кафедру) (за 4 тижні до захисту).

Весь процес роботи над дослідженням поділяється на три основні етапи:

- підготовчий;
- етап роботи над змістом;
- заключний етап.

Підготовчий етап розпочинається з вибору теми курсової роботи, її осмислення та обґрунтування актуальності.

Вибір теми студент здійснює з науковим керівником, враховуючи особисті попередні напрацювання, зацікавленість певною проблемою та можливістю підбору практичного матеріалу.

Під час визначення об'єкта, предмета і мети дослідження необхідно зважати на те, що між ними і темою курсової роботи повинен бути логічний зв'язок.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також його кінцевим результатом і шляхами його дослідження, вона співпадає з формулюванням теми.

Для досягнення поставленої мети дослідження студент визначає таку послідовність **виконання відповідних завдань**:

- вирішення та обґрунтування теоретичних питань;
- всебічне вивчення практики, при потребі проведення експерименту з даної проблеми, накопичення даних, аналіз і систематизація їх, математичне опрацювання, виявлення типового стану, недоліків, упущень, вивчення передового досвіду;
- обґрунтування системи заходів щодо вирішення проблеми, розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження в практиці загальноосвітніх шкіл.

Об'єкт дослідження – це вся сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує для дослідження джерелом інформації (це навчальний заклад) або це явище, процес, який породжує проблему і прагне вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Це лише суттєві зв'язки та відношення, властивості, аспекти, функції, які є визначальними для цього дослідження (управління, ефективність методів, форм навчання, інноваційних технологій і т. ін.).

Іншими словами, об'єктом виступає те, що досліджується, а предметом – те, що в цьому об'єкті має наукове пояснення, тобто, як категорії наукового процесу, вони співвідносяться між собою як загальне і часткове, предмет визначає тему дослідження.

Особлива відповідальність циклової комісії (кафедри) і наукового керівника за стан написання курсової роботи, які:

- видають завдання;

- надають допомогу студенту в розробці календарного графіку на період виконання курсової роботи;
- рекомендують студенту необхідну літературу з теми;
- проводять консультації відповідно до затвердженого графіку;
- систематично контролюють хід роботи;

Науковий керівник дає детальний відгук на закінчену курсову роботу, рекомендує її до захисту, готує рецензію.

Циклової комісії (кафедри) надається право заслуховувати студентів з окремих розділів курсової роботи за рахунок часу, виділеного на наукове керівництво.

Наступним процесом роботи є безпосереднє ознайомлення студента з основними літературними джерелами з теми курсової роботи: каталогом і картотекою кафедри та бібліотеки, навчальною й іншою інформаційною літературою, формування робочої картотеки.

Складену картотеку необхідно дати на перегляд керівникові, який порекомендує праці, котрі треба вивчити в першу чергу, а також ті, які слід виключити з картотеки, або включити до неї. Після цього студент знаходить потрібну літературу і розпочинає вивчення та конспектування літератури з теми роботи.

Після вивчення і конспектування матеріалу його необхідно ще раз переглянути, щоб склалося цілісне уявлення про предмет дослідження. Потрібно сформулювати попередній план роботи, який обов'язково погодити з керівником і доопрацювати завдання для виконання курсової роботи.

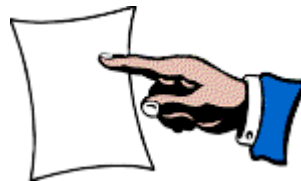

РОЗДІЛ 2

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ ТА НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1 Методичний супровід опрацювання навчальної та наукової літератури

В організації роботи над науковими першоджерелами необхідно дотримуватися певних правил.

Правила роботи над першоджерелами:

1. Чітко знати перелік праць, які підлягають обов'язковому поглибленому вивченню. Він визначається навчальною програмою курсу.

2. Враховувати, що різні наукові праці використовують для вирішення різноманітних завдань: одні безпосередньо розкривають зміст проблеми, інші з'ясовують методологічну суть проблеми, ще інші – охоплюють ширше коло проблем і корисні у вивченні кількох суміжних наук. Окремі теми вимагають обов'язкового вивчення кількох наукових праць, кожна з яких висвітлює одну грань проблеми.

3. Приступаючи до самостійного вивчення складних теоретичних праць, студентам доводиться долати і певні психологічні труднощі. Попри індивідуальні особливості студентів (рівень підготовки, розвиток мислення, вміння самостійно працювати з книгою тощо), труднощі першого етапу є загальними для всіх. Передусім вони пов'язані з особливостями наукових праць. На відміну від літературних творів, вони не адаптовані для вивчення, оскільки не є ні навчальними, ні науково-популярними. Тому складні теоретичні питання в них далеко не завжди детально пояснюються, оскільки автор вважає, що це питання зрозуміле тим, кому він адресує свій твір.

Крім того, більшість рекомендованих для вивчення наукових праць покликає до життя певними історичними обставинами. Для студента ці обставини не завжди відомі, часто вони не проглядаються і в тексті твору. Усе це нерідко змушує студента вивчати тогочасні економічні, політичні, соціальні умови, щоб зрозуміти сутність, особливості, значення сформульованої теорії.

Оскільки здебільшого роботи написані не з навчальною метою, в них може бути багато другорядного, неважливого для теми, що вивчається. Складність відмежування головного від другорядного пов'язана і з тим, що окремі положення наукових праць не мають у сучасних умовах того звучання, яке вони мали на час їх написання.

У лекціях, на консультаціях викладачі, як правило, коментують особливості наукової праці, рекомендують студентам найраціональніші способи подолання труднощів під час її опрацювання.

Самостійне вивчення складних наукових праць пов'язане з необхідністю розуміння їх мови. Йдеться про адекватне тлумачення незнайомих понять, термінів, термінологічних словосполучень. У наукових працях, написаних в історично віддалені часи, можливе вживання лексики, яка вийшла з мовного вжитку, що теж спричинює труднощі студента в адекватному тлумаченні тексту.

Не менш складно для студента застосувати теоретичні положення до реальної дійсності. Суть навчання у вищій школі полягає у закріпленні навичок доречного використання здобутих теоретичних знань у житті.

Відповідно вивчення наукових праць є не самоціллю, а інструментом майбутньої повсякденної діяльності. Тому робота студента над першоджерелами не може обмежуватися лише розумінням, запам'ятовуванням змісту теоретичних проблем, які в них розглядаються. Він повинен усвідомити, де і в яких випадках ці теоретичні положення можна застосувати в його повсякденному житті і в майбутній професійній діяльності. Якщо теоретичні висновки мають актуальне значення, то засвоєними їх можна вважати лише тоді, коли студент зможе використати їх у житті, тобто за допомогою цих теоретичних положень аналізуватиме відповідні соціальні, економічні й інші ситуації. Більш підготовлений студент долає труднощі значно легше, часто без прямої допомоги викладача. Іншому без кваліфікованої допомоги впоратися із завданням важче. До того ж молода людина не завжди достеменно знає природу своїх труднощів, а тому може не знайти адекватних засобів їх подолання.

З психологічної точки зору ці труднощі пов'язані з орієнтуванням у матеріалі, який вивчається. Головним психолого-педагогічним моментом в організації самостійної роботи студентів є формування необхідної орієнтовної основи для пізнання змісту, значення наукової праці, інтеграції почерпнутої в ній інформації у контекст раніше засвоєних знань, бачення можливостей використання цих знань на практиці. За своєю суттю орієнтовна основа дій студента щодо самостійного вивчення наукової літератури утворена набором конкретних завдань, виконання яких дає йому правильне спрямування в роботі. Маючи це на меті, викладач рекомендує студентам, що і як необхідно вивчити в конкретній праці, як «побачити» застосування її теоретичних положень у життєдіяльності суспільства.

На першому етапі необхідно вивчити історичні умови і причини, що спонукали автора до написання наукової праці. У

зв'язку з цим важливо попередньо в загальних рисах ознайомитися з нею: прочитати зміст, передмову, висновки (післямову), переглянути посилання на джерела, імена, події. Це дає змогу з'ясувати причини, які спонукали автора взятися за написання праці, імена його ідейних союзників і опонентів, діалектику розвитку досліджуваної ним наукової проблеми. Така робота допомагає зрозуміти структуру праці, загальний розвиток думок автора, напрям роботи.

Корисним є і ознайомлення з критичною літературою, яка стосується цієї праці, а також з інформацією про досліджувану в ній проблему, яка міститься в енциклопедичних довідниках, словниках, журналах, брошурах.

Суттєво допоможе студентові в освоєнні матеріалу вивчення подій і фактів, що висвітлюються в праці. Проте просто знати факти недостатньо, необхідно вникнути в їх суть, зрозуміти причини їх виникнення, роль і значення у розвитку відповідного явища (процесу). До попереднього етапу належить також робота щодо з'ясування поглядів, ідей особистостей, про які пише автор.

На другому етапі самостійної роботи над науковою працею відбувається засвоєння її ідейно-теоретичного змісту. Студент повинен вичленувати її вузлові ідеї в аспекті предмета, що вивчається, осмислити їх суть. Однак нерідко студенти вивчають і конспектують твори, сліпо йдучи за текстом. Користі від такої роботи мало. Бо, отримавши завдання виокремити у науковій праці вузлові ідеї та положення, вони часто виявляють свою безпорадність. Допомагає у розвитку відповідних вмінь постановка викладачем орієнтовних питань, що спрямовують самостійну роботу студента.

На цьому етапі доцільно проаналізувати ідеї і положення, які отримали творчий розвиток у праці, що вивчається. Тільки за таких умов можна зрозуміти те нове, що містить вона порівняно з іншими працями, з'ясувати, як, у яких взаємозв'язках розглядаються в інших роботах сформульовані у ній питання. Все це допомагає глибше зрозуміти порушені автором проблеми, всебічно розкрити їх зміст, простежити розвиток ідей і теорій.

Аналізуючи наукову працю, студент повинен зрозуміти логіку розвитку теоретичних положень, роздумів автора. Особливість цього завдання полягає в тому, що він пізнає закони суспільного розвитку не шляхом дослідження соціальної дійсності, як це робить вчений, що відкриває, обґрунтовує той чи інший закон, а шляхом оволодіння вже відкритого наукою. Маючи це на увазі, він мусить освоїти не готові висновки і результати, а пізнати джерело і логіку їх здобуття, тобто повторити процес наукового пошуку. Це означає, що під час самостійної роботи з твором студент обов'язково повинен розмірковувати вслід за автором.

Третім етапом роботи з науковою літературою є систематизація, узагальнення знань, аналіз на їх основі конкретних фактів і подій дійсності.

Особливість наукових праць полягає в тому, що закладені в них ідеї і положення розкриваються автором, як правило, не в одному місці роботи. Зібрати воедино однорідний матеріал – потрібна і нелегка справа для студента. Більшість авторів у своїх роботах багато важливих положень формулюють у процесі полеміки, яка може бути повчальною, науковою, доказовою, конкретною, конструктивною, заснованою на ретельному вивченні матеріалу. У процесі аналізу праць студент має навчитися відбирати з полемічного матеріалу позитивний зміст, тобто висловлювання і твердження, котрі протиставляються критикованим і є вкладом у розвиток економічної, історичної чи соціально-політичної теорії.

Багато теоретичних проблем і конкретних питань, які висвітлюються в наукових працях, тривалий час не втрачають свого значення. Тому творче оволодіння їх змістом передбачає вироблення у студентів умінь застосовувати теорію до розв'язання практичних завдань. Це породжує необхідність вивчати наукові праці у взаємозв'язку з сучасними реаліями, аналізувати з позицій теорії конкретні факти і події реального економічного і соціального життя.

З методичної точки зору процеси вивчення наукових праць, навчальної і навчально-методичної літератури (підручників з відповідних дисциплін, навчальних і навчально-методичних посібників, методичних розробок і вказівок, довідкової літератури), маючи багато спільного, наділені й певними особливостями. Вивчаючи їх, студенти, крім уміння читати книги і конспектувати матеріал, виокремлювати головні ідеї і пов'язувати їх із сучасними завданнями суспільного розвитку, повинні орієнтуватися в потоці цих видань, визначати головні, володіти культурою читання і ведення записів, мати навички роботи з бібліографічними виданнями тощо.

Однак нерідко вони не уявляють чітко, що спершу вивчати – наукову чи навчально-методичну працю. Однозначно відповісти на це питання важко. Все залежить від конкретної навчальної дисципліни, теми, рівня підготовки студентів. Іноді не обходиться без рекомендацій викладача, які твори та в якій послідовності вивчати. Через нерозуміння важливості цієї роботи деякі студенти обмежуються читанням і конспектуванням навчально-методичної розробки до наукового твору, вважаючи, що вивчають його.

Правильна організація самостійної роботи з навчальною і навчально-методичною літературою передбачає з'ясування загальної послідовності вивчення рекомендованих до теми, розділу курсу джерел, мети і завдань, методів і форм роботи з нею.

Книги – не єдине джерело навчальної інформації, їх доповнюють періодичні видання, зокрема газети, журнали; Інтернет. Головна їх особливість полягає у свіжості наукової думки (в наукових журналах публікуються результати останніх досліджень), наявності великого фактичного матеріалу для аналізу.

Обов'язковим елементом самостійної роботи з книгою, журналом, газетою є занотовування змісту прочитаного, найважливіших думок автора. Процес занотовування прочитаного актуалізує головні ідеї та положення, фіксує найважливіше у змісті, позитивно впливає на запам'ятовування матеріалу.

Основними загальноприйнятими формами занотовування прочитаних джерел є виписки, тези, план, конспект. Використання їх залежить від призначення, характеру твору, підготовленості студента.

Виписки – фрагменти з книжкового тексту, журналів, газет. Вони потрібні для того, щоб вибрати з прочитаного найсуттєвіше, що допомагає глибше зрозуміти текст. До їх переваг належать точність відтворення авторського тексту, накопичення фактичного матеріалу, зручність користування. Вони можуть бути дослівними (цитати) і довільними, коли думка автора викладається словами того, хто з нею ознайомлюється. При цьому важливо вміти стисло і не на шкоду змісту формулювати свої думки. Вправність дається не відразу, її досягають у процесі роботи над собою. Експериментально доведено, що самостійно сформульована фраза запам'ятовується в 7 разів швидше, ніж переписана. Тому за необхідності активізувати свою пам'ять студенту слід самому формулювати те, що потрібно добре запам'ятати, а не пасивно фіксувати в пам'яті чужі рядки.

Виписки найкраще робити на картках, оскільки їх легко підібрати за темами навчального курсу, групувати за окремими проблемами, доповнювати чи звільнитися від застарілих.

Іншою формою занотовування при читанні книги, журналу є *план* – коротка форма запису основних питань, які розглядаються в книзі чи журнальній статті. Його можна складати під час читання чи після ознайомлення з прочитаним, що дає змогу підсумувати здійснену роботу. Складання плану після ознайомлення з прочитаним ефективніше, оскільки забезпечує його стислість, послідовність. Труднощі складання полягають у необхідності заздалегідь з'ясувати побудову тексту, розвиток думок автора, а потім ясно і стисло це викласти.

План не виключає цитування окремих місць і узагальнюючих положень. Його складання привчає студента до чіткого логічного мислення, допомагає виробити вміння коротко і послідовно викладати суть питання, організувати самоконтроль, стимулює його розумову працю.

Повнішою і досконалішою формою запису є *тези* – стислий виклад прочитаного. Вони не повторюють дослівно текст, але часто можуть бути близькими до нього, відтворюють деякі важливі для розуміння його змісту характерні вирази.

Тези особливо сприяють узагальненню матеріалу, викладу його суті в коротких формулюваннях. Як правило, у тезах не наводять обґрунтовуючи фактів, прикладів. Іноді в остаточному варіанті тези нумерують по порядку. Раціональна послідовність дає змогу зробити їх короткими, уникнути повторень.

В академічному навчальному процесі *конспект* вважають найдоцільнішою формою запису при вивченні наукової, навчальної, навчально-методичної літератури. Адже конспектування є процесом розумового переосмислення і письмової фіксації прочитаного тексту. Внаслідок конспектування з'являється запис, який допомагає його автору негайно чи через деякий час із необхідною швидкістю відтворити отриману раніше інформацію. Сама етимологія слова «конспект» дає ключ до розуміння суті його як продукту діяльності. Конспектування дає змогу вичерпно викласти головний зміст творів, документів, з'ясувати внутрішній зв'язок і логічну послідовність обґрунтованих у них теоретичних положень.

До конспектування слід приступати лише після загального ознайомлення з його змістом, засвоєння зв'язку між основними думками, положеннями, головною ідеєю твору. Конспекти, складені без попереднього прочитання першоджерела, перенасичені другорядними відомостями. При цьому необхідно пам'ятати головні вимоги до конспектування. Вони зводяться до того, що конспект – не самоціль, а результат глибокої самостійної роботи студента над твором, а конспектування є творчим процесом. За змістом і формою конспект повинен бути складений так, щоб допомагати засвоєнню головних положень праці в їх логічній послідовності, швидкому, глибокому запам'ятовуванню і відтворенню прочитаного. Важливою вимогою до конспектування і головною його перевагою називають висловлювання студентом свого ставлення до прочитаного.

Дбаючи про раціональну організацію тексту конспекту, слід дотримуватися **таких правил**:

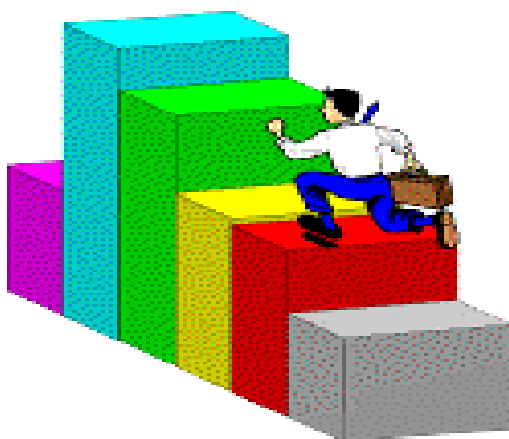
- чітко, стисло, лаконічно формулювати думку. Це дає змогу зосередитися на головному, найсуттєвішому в прочитаному тексті;
- дослівно занотовувати визначення, афористичні думки, аргументи автора. Думку, цитату не можна обривати посередині, за необхідності зробити пропуски в тексті використовують три крапки;

- всі цитати слід брати в лапки, точно зазначати джерело (назва, місце виходу у світ, видавництво, рік випуску, том, сторінка);
- оформлювати важливі статистичні дані у вигляді таблиць, графіків, діаграм;
- використовувати скорочення слів, умовних позначень, якщо вони цілком зрозумілі автору конспекту і не ускладнюють перечитування записів;
- записувати компактно, що дає змогу зробити конспект доступним для огляду;
- робити між рядками інтервали, достатні для вписування доповнень за необхідності;
- датувати записи.

Навіть добре підготовлений конспект слід постійно поповнювати і розширювати. Нові державні документи, висновки і тези, які стосуються законспектованого, цікаві свіжі факти і події, статистичні дані фіксують на полях. Окремі доповнення можна записувати на аркушах чи картках, які вкладають у конспект, за необхідності використовуючи їх.

Обсяг конспекту залежить від рівня підготовленості студента, характеру і складності літературного джерела. Однак багатослівні, великі за обсягом конспекти, як правило, свідчать про недосвідченість студента, недостатню осмисленість його роботи.

Виконаний з дотриманням головних вимог конспект сприяє засвоєнню знань, є неоціненною підмогою в підготовці до іспитів, у майбутній практичній діяльності.

2. 2 Технологія опрацювання наукової інформації.

(Методичні рекомендації з пошуку й опрацювання наукової інформації в мережі Інтернет)

Оскільки Інтернет – це гіпер-простір збереження фактично безмежної кількості інформації, важливим є вміння віднайти в ньому потрібну інформацію. Для цього використовують пошукові служби. Однією з найпопулярніших є пошукова служба *Google*.

Для завантаження *Google* необхідно відкрити програму Internet Explorer (або ж іншу програму для роботи в мережі Інтернет) й у полі «Адреса» ввести адресу www.google.com.ua.

Після завантаження сторінки пошукової служби *Google* у полі запиту вводять ключові слова пошуку, наприклад «Інститут проблем виховання НАПН України».

Після натиснення кнопки «Пошук» *Google* ми отримуємо результати пошуку: якщо було зафіксовано прапорець сторінки з України, отримуємо 260000 сторінок, що вміщують вищезазначені ключові слова; якщо було зафіксовано прапорець веб, то результат пошуку становитиме на сьогодні 1420 000 сторінок, оскільки в першому випадку ми обмежили пошук тільки в межах України, а в другому не обмежували.

Для уточнення результатів пошуку, окремі словосполучення варто подавати в лапках – «Інститут проблем виховання»

Аналогічно здійснюється пошук за іншими ключовими словами. Важливо усвідомити, що результат пошуку значною мірою залежить від коректності ключових слів.

Отримані результати пошуку подано у вигляді списків та сторінок. Кількість сторінок наведено наприкінці першої сторінки результатів пошуку. Для переходу на віднайдені сторінки використовують гіперпосилання.

Гіперпосилання – це підкреслена частина тексту, графічного зображення та інших об'єктів, якщо навести на них курсор мишки, він з стрілки перетворюється на умовне зображення людської долоні. Це означає, що натискання на ліву клавішу мишки в цьому місці призведе до завантаження вибраної сторінки, до якої належить це гіперпосилання. Для прикладу, якщо ми наведемо курсор мишки на текст «Інститут проблем виховання» (перший у результатах пошуку), то замість вікна з результатами пошуку буде завантажено сторінку <http://science.kiev.ua/PsDomRu.html>.

Якщо кілька результатів пошуку викладають дослідницький інтерес їх варто відкривати в окремих вікнах. Для завантаження необхідної сторінки в окремому вікні необхідно на гіперпосиланні натиснути праву клавішу мишки та вибрати опцію «Відкрити у новому вікні». Завантажитья ще одне вікно *Internet Explorer* з відображенням зазначеної сторінки, а вікно з результатами пошуку *Google*

зберігається. На панелі завдань з'являться два вікна *Internet Explorer*, перемикаючи які можна успішно працювати з різними сторінками.

Останніми роками популярності набувають й інші пошукові системи, наприклад:

<http://www.meta.ua>,

<http://www.topping.com.ua>,

<http://www.rambler.ru>,

<http://www.yandex.ru>,

<http://www.yahoo.com>,

<http://www.altavista.com>,

<http://www.excite.com>,

<http://www.hotbot.com>,

<http://www.google.com>.

Іншим за популярністю інтернет-сервісом є електронна пошта або *e-mail*. Ця послуга дає змогу листуватися з колегами, висилати статті до наукових фахових видань, подавати заяви до участі у наукових заходах. Для цього використовують програму-клієнт *Outlook Express* або аналогічні поштові сервіси, розташовані в Інтернет.

Найчастіше вживаними елементом інтерфейсу програми є панель інструментів. На ній переважно використовують такі командні кнопки:

- «Створити повідомлення» – використовують для підготовки листа;
- «Відповісти відправнику» – використовують для відповіді на вибраний лист;
- «Відповісти усім» – використовують для відповіді на декілька листів одночасно;
- «Переслати» – пересилання листа за іншою адресою;
- Друк – щоб роздрукувати зміст листа;
- Видалити – використовують для знищення листа;
- Отримати пошту – здійснює процес пересилання повідомлень, що зосередженні в папці «Відправлені»;
- Адресна книга – дозволяє опрацьовувати адресну книгу.

Робоче поле програми поділено на три частини:

- «Панель папок» – вміщує папки;
- «Вхідні» – для збереження вхідної кореспонденції;
- «Відправлені» – для збереження вихідної кореспонденції;
- «Видалені» для збереження знищених листів.

Поле повідомлень відображає повідомлення, які містяться у вибраній папці. Для створення нового листа слід натиснути кнопку «Створити повідомлення». Про листи, що потрапили в електронну поштову скриньку можна дізнатись при кожному завантаженні програми *Outlook Express*.

2.3 Інформаційно-методичний супровід підготовки та захисту результатів наукового дослідження

Підготовка до захисту – відповідальна справа, адже успішність виступу на захисті серйозно впливає на остаточну оцінку за виконання самостійної дослідницької роботи.

Підготовка до захисту складається з кількох етапів, першим з яких є підготовка тексту усного повідомлення. Наявність написаного тексту – це необхідність, продиктована суворим регламентом захисту.

Структурно текст усного повідомлення складається з трьох логічно взаємопов'язаних частин, кожна з яких є самостійним смисловим блоком.

У першій (вступній) частині називається тема роботи, коротко висвітлюється сучасний стан розробки наукової проблеми, якій присвячено роботу, визначається об'єкт, предмет, мета, конкретні завдання і методи дослідження, стисло описується структура роботи.

Середня, найбільша за обсягом, частина присвячена результатам дослідження та їх інтерпретації.

У заключній частині подано загальні висновки і практичні рекомендації. У виступі мають бути чітко позначені початок і кінець повідомлення, і прозвучати подяка присутнім за увагу. Загальний обсяг тексту усного повідомлення не повинен перевищувати 2-3 сторінки, надрукованих через півтора міжрядкові інтервали.

Запропонована структура є найбільш загальною. Вона може бути конкретизована, змінена залежно від особливостей і змісту роботи.

До тексту виступу можна підготувати ілюстративні матеріали (*схеми, таблиці*) на демонстраційних плакатах, або презентацію у вигляді слайдів зроблених за допомогою програми *Microsoft Power Point*. Вони мають допомогти успішно викласти мету дослідження, його методику й основні результати. Якщо студент вирішив використати такі матеріали, йому слід обов'язково включити в текст повідомлення про посилання на них.

Ілюстративні матеріали, про які в усному повідомленні нічого не сказано, лише погіршать враження від виступу.

Оскільки текст виступу сприйматиметься на слух, його слід критично оцінити й максимально наблизити до усного мовлення. *З цією метою:*

- довгі речення по можливості замінити короткими;
- у «ключових позиціях» тексту ввести звертання до слухачів, покликані активізувати їхню увагу, наприклад: «Як ви знаєте...»;
- в окремих місцях доповіді замість розповідних речень ввести запитання й відповіді, наприклад: «Чи правильна така

- думка?»;
- виразити словами смислові зв'язки між частинами доповіді, наприклад: «Далі перейдімо до розгляду...», «Наступна проблема...»;
  - замінити дієприслівникові та дієприкметникові звороти окремими реченнями з дієслівними формами.

Дотримання перелічених рекомендацій поживають виклад, полегшують сприйняття усного повідомлення слухачами.

Коли доповідь готова, слід позначити в тексті паузи й ті місця, які доповідач переказуватиме своїми словами. Після цього текст доповіді слід кілька разів прочитати вголос. По-перше, це надасть змогу ще раз критично оцінити текст і точно визначити, скільки часу займатиме повідомлення, по-друге – психологічно підготуватися до виступу.

Корисно провести своєрідну репетицію доповіді у присутності друзів або записати своє повідомлення на магнітофон. Не варто відкладати це на останній день. Слід закінчити цю роботу за день-два до захисту і зробити перерву, для того щоб повідомлення остаточно вклалось у пам'яті.

Успішний виступ залежить не тільки від наявності добре продуманого тексту чи того, як добре доповідач знає текст, а й від того, як цей текст прочитано, від манери триматися, характеру відповідей на запитання членів комісії та присутніх.

Під час захисту слід говорити ясно, спокійно, впевнено, граматично правильно, виразно, дотримуючись літературної вимови. Доповідач, який поспішає, «ковтаючи» закінчення, або говорить тихо й нерозбірливо, справляє погане враження.

Не краще враження залишає і той, хто не може відірватися від тексту й через це не бачить слухачів, не відчуває їх реакції.

Відповіді на запитання мають бути короткими і по суті. Перш ніж відповідати, слід уважно вислухати запитання. Якщо воно незрозуміле, потрібно попросити уточнити його.

Кількість і характер запитань на захисті наукової роботи значною мірою залежать від успішності виступу. Зазвичай, велика кількість запитань виникає у членів комісії тоді, коли з доповіді не зрозуміло, що повинен був зробити автор або, що він зробив.

Отже, підготувавши добре структуроване, ґрунтовне повідомлення, доповідач зменшує кількість можливих запитань.

При підготовці до захисту слід враховувати, що коло запитань, які можуть поставити члени комісії, може бути ширшим за тему наукової роботи, адже на захисті з'ясовується не тільки рівень орієнтації в темі дослідження, а й рівень загальної підготовки доповідача.

Процедура захисту включає:

- доповідь студента про зміст роботи;
- запитання до автора;
- оголошення відгуку наукового керівника або його виступ;
- відповіді студента на запитання членів комісії;
- заключне слово студента;
- рішення комісії про оцінку роботи.

До захисту допускаються студенти, які в повному обсязі виконали завдання курсової роботи і мають рецензію керівника, що є основою для оцінювання роботи.

Курсова робота здається керівнику для перевірки та рецензування за місяць до запланованого захисту курсових робіт.

Комісія із захисту курсової роботи у визначений термін заслуховує повідомлення студентів про основні положення наукової роботи (до 10 хвилин), після чого студент дає відповіді на запитання членів комісії (загалом захист курсової роботи не може перевищувати 20 хвилин).

Захист курсової роботи може супроводжуватися презентацією про ключові аспекти проблеми дослідження.

Обговорення результатів та виставлення оцінки проводиться комісією у присутності студентів. Студент, який не захистив курсову роботу, допускається, після її доопрацювання, до повторного захисту згідно з графіком ліквідації академічної заборгованості студентів.

Під час оцінювання курсових робіт враховуються відповідність змісту курсової роботи темі, меті і завданням, що визначались у вступі, новизна теми, якість оформлення курсової роботи, вчасність подання роботи у навчальну частину та якість захисту курсової роботи.

РОЗДІЛ 3

ВИМОГИ ТА ПОРАДИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

3.1 Літературне оформлення курсової роботи

Мова і стиль наукового дослідження характеризується чіткістю, використанням притаманного окремій галузі науки поняттєвого апарату. Отже при написанні будь-якого різновиду наукової роботи слід дотримуватись низки вимог та застережень.

1. Конструкція тексту

Текст наукового дослідження має ділитися на пропорційні, логічні, внутрішньо завершені частини (розділи, підрозділи, пункти, параграфи, абзаци), де легко встановити причинно-наслідкові зв'язки.

Графічний поділ тексту на складові частини передбачає єдність композиційної структури. Так, перехід від одного абзацу до іншого означає перехід до нової думки. Іноді абзац може складатися з одного речення, якщо йому надають особливого значення.

2. Висловлення власної думки

Необхідно і варто висловлювати власну думку. Проте у знаковому тексті зазвичай вживає займенник «ми», що означає колективність дослідницької роботи (здобувач і науковий керівник, автор і співавтор, група дослідників).

3. Правила цитування

Традиційно в наукових дослідженнях використовуються цитати – дослівні уривки з використаних джерел, щоб за їх допомогою обґрунтувати, підтвердити або доповнити власну думку.

Текст цитати береться у лапки і наводиться без жодних змін, зі збереженням особливостей авторського написання, зокрема орфографії, пунктуації і шрифтових виділень. Якщо доводиться цитувати не все речення, а лише окремі слова чи фрази (за умови, що думка автора не буде спотворена), то такі вислови беруться в лапки, пропуск позначається трьома крапками, вказується джерело, звідки запозичена думка. В такому разі може змінюватися навіть відмінок у слові чи словосполученні, якщо цитата не є повною і підпорядковується синтаксичній будові фрази, частиною якої вона стає.

При цитуванні та переказі джерел найчастіше використовуються такі словосполучення:

Автор зазначав / зазначає: «...»

Як твердив / твердить...
Згідно твердження...
За словами...
На думку...
Як справедливо зазначив / зазначає...
Науковець так характеризує (описує, подає)...
Автор наголошує на...
З точки зору автора...
Автор визначає (пропонує, рекомендує, вважає, стверджує, підкреслює)...

Цитати мають подаватися лише з першоджерел, а не з праць інших авторів. Лише в тих випадках, коли першоджерело недоступне, можна скористатися цитатою, опублікованою в іншому виданні; тоді перед бібліографічним джерелом вказується: «цитуються за...» або «цит. за...».

Якщо автор наукового дослідження робить у чужій цитаті певні виділення (курсив, жирний шрифт тощо), аби акцентувати увагу на певному понятті чи фразі, то слід в дужках зробити відповідне застереження, вказуючи власні ініціали. Наприклад, (*курсив наш. – Н. С.*). Подібні позначення доречні при власному перекладі тексту з іншої мови, якщо такого перекладу не існує чи він не збігається з уже відомим (*переклад наш. – Н. С.*). Доцільно подавати перекази текстів інших авторів, максимально точно дотримуючись їх викладу, не допускаючи викривлення думок.

Кожна цитата неодмінно супроводжується посиланням на використане джерело. Недотримання цієї обов'язкової умови призводить до плагіату.

Коли текст дослідження перевантажений цитатами і суцільними посиланнями на авторитетів, то виникає підозра у відсутності авторських міркувань і знань самого дослідника; робота набуває характеру копії, перетворюється на «дайджест» чи хрестоматію «розумних ідей» попередників.

4. Засоби текстового зв'язку в науковій праці

Для відображення певної мовленнєвої функції використовуються різні мовні засоби. Часто в науковому тексті вони виконують роль мовних зворотів (кліше), якими зручно користуватися при конструюванні думки, ідеї.

Послідовність викладу можна передати такими словосполученнями: по-перше, по-друге, по-третє; з одної сторони, з іншої –...; насамперед, передусім, спочатку; водночас, нарешті, на завершення, наостанок.

Ступінь вірогідності повідомлення: очевидно, безумовно, без сумніву, безперечно, напевне, певно, певна річ, звичайно, (як) відомо, мабуть.

Причина і наслідок, умова і наслідок: поза як, оскільки, тому, відтак, отже, внаслідок, в результаті, завдяки тому, що; зважаючи на те, що, з огляду на те, що; з огляду на висловлене вище; це залежить від того, що.

Зіставлення, протиставлення: так само, водночас, проте, але, навпаки, в той самий час, однак, втім.

Доповнення, уточнення: водночас, зокрема, крім того, щоправда, наприклад, як-от, зауважмо, відзначимо.

Узагальнення, висновок: отже, відтак, узагальнюючи сказане; з розглянутого можна зробити такі висновки; зважаючи на викладене вище, варто зробити висновок про те що, підсумовуючи.

Ілюстрація до сказаного: наприклад, так, проілюструємо це на; наведемо (подамо) кілька прикладів, опишемо кілька випадків, коли.

5. Вживання скорочень

Скороченню підлягають різні частини мови. Можливе використання як загальноприйнятих скорочень (наприклад, *до н. е.* – до нашої ери, *см* – сантиметр, *НДІ* – науково-дослідний інститут, *і т.д.* – і так далі, *див.* – дивись, *напр.* – наприклад), так і спеціальних, характерних для певної галузі (наприклад, *вид.* – видання, *техред* – технічний редактор). Варто обережно поставитися до тих скорочень, які відповідають різним словам (скажімо, *с.* – село, *секунда*, *сторінка (при цифрі)*; *р.* – річка, *рік (при цифрі)*; *ст.* – станція (при назві), *стаття*, *століття* чи *сторіччя (при цифрі)*).

Якщо в науковому тексті використовуються маловідомі скорочення, то їх варто розшифрувати при першому згадуванні: записати повністю, а поряд у дужках вказати скорочену назву, яка вживатиметься надалі.

Для зручності та зрозумілості в дисертаціях та інших видах наукових публікацій після змісту подається список скорочень, де подаються основні найуживаніші скорочення в тексті (скажімо, *НЗ* – «Наукові записки»)..

Скорочення мають бути однаковими в усій роботі. Перевірити написання скорочень можна за ДСТУ 3582-97 «Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові в бібліографічному описі».

6. Переноси тексту

При підготовці рукопису слід дотримуватися правил переносу відповідно до «Українського правопису» (К., 2004). Найчастіше помилки трапляються у таких випадках, коли не можна:

1) переносити прізвища, залишаючи в кінці попереднього рядка ініціали (один ініціал) або умовні скорочення (*проф.*, *акад.*

тощо), які до них належать (*Т. Г. Шевченко, а не Т. Г. // Шевченко; акад. В. Глушков, а не акад. // В. Глушков*). Якщо імена, звання тощо подаються повністю, то прізвища (а також по батькові) можна переносити (*Тарас // Григорович Шевченко, академік Агатангел // Кримський*);

2) роз'єднувати умовні (графічні) скорочення на зразок *та ін., і т. д., вид-во, т-во* тощо;

3) відривати скорочені назви мір від цифр, до яких вони належать (*2005 р., а не 2005 // р.; 115 га, а не 115 // га; 20 куб. см, а не 20 куб. // см*). Якщо назви мір подаються повністю, то їх можна переносити (*1917 // рік, 115 // гектарів*);

4) переносити в інший рядок граматичні закінчення, з'єднані з цифрами через дефіс (*2-й, а не 2- // й; 5-го, а не 5- // го; 10-му, а не 10- // му*);

5) розривати односкладові частини складноскорочених слів, зокрема ініціальні й комбіновані аббревіатури (*НАН України, АЕС, МАГАТЕ, НТШ, пед-рада, а не пе-драда*);

6) залишати біля попередньої букви м'який знак або апостроф;

7) розривати буквосполучення, яким передається на письмі один звук (*ра-джу, а не рад –жу; над-звичай-ний, а не на-дзвича-йний*);

8) відривати одну букву від кореня, префікса (*роз-вивати, а не ро-звивати*);

9) залишати на попередньому рядку або переносити на наступний одну букву (*опи-тування, а не о-питування*);

10) залишати в попередньому рядку одно-, дво- або трибуквений прийменник (*в, по, при*), з якого починається речення;

11) переносити в наступний рядок розділові знаки (крім тире), дужку або лапки, що заривають попередній рядок, а також залишати в попередньому рядку відкриту дужку або відкриті лапки.

7. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків (малюнків), таблиць, формул подають у науковому тексті арабськими цифрами без знака №. Як правило, у дисертаціях нумерація сторінок проставляється у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці, в авторефератах дисертацій – по центру сторінки.

Такі структурні частини монографій, дисертацій, курсових, бакалаврських, магістерських робіт, як *зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел* не мають порядкового номера.

Нумерації підлягають розділи, підрозділи, пункти, підпункти. Номер розділу ставиться після слова «Розділ», без крапки, назва розділу починається з нового рядка. Наприклад:

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу: спочатку зазначається номер розділу, через крапку подається номер підрозділу, ставиться крапка (1.1 – перший підрозділ першого розділу), вказується назва підрозділу. *Наприклад:* .

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається послідовно: з номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставиться крапка (1.1.1 *Науково-популярний реферат*). Пункт може не мати заголовка.

Курсову роботу друкують за допомогою комп'ютера на аркушах білого паперу формату А4. При друкуванні тексту роботи необхідно залишати поля таких розмірів: зліва – 25-30 мм, справа – 10 мм, зверху – 20 мм та знизу – 20 мм. Від верхнього колонтитула до основного поля тексту відстань 10 мм. Текст наукової роботи набирається шрифтом з відсічками (Times New Roman 14) розміром 14 пунктів, через 1,5 інтервалу.

8. Оформлення графічного матеріалу

Ілюстрації і таблиці подаються у науковому тексті безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Якщо вони розміщені на окремих сторінках, то цю сторінку нумерують на загальних підставах.

Ілюстрації позначають словом «Рис.», або «Мал.» і нумерують послідовно в межах розділу за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка (наприклад, Рис. 1.2 – другий рисунок першого розділу). Далі може вказуватися назва рисунка чи розміщуватися пояснювальний підпис.

У науковому тексті, зокрема в монографії, статті, дисертації, можуть використовуватися різні види ілюстрації: креслення, технічний рисунок, схема, фотографія, діаграма, графік.

Ілюстрація тісно пов'язана з текстом і відповідає йому. Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів. За необхідності доповнюють пояснювальними даними – так званим підрисунковим підписом, що містить такі основні елементи:

- найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис», або «Мал»;
- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знака номера арабськими цифрами (1.1);
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст з стислою характеристикою зображення.

Посилання на ілюстрації подаються в самому тексті наукового дослідження, при цьому вся назва не повторюється. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, розміщується посилання у вигляді виразу в круглих дужках: (рис. 2. 1) або «як відображена на рис. 2.2», «як це показано на рис. 3. 5».

Якість ілюстрацій повинна бути чіткою. При електрографічному копіюванні чи мікрофільмуванні варто подбати про максимальну точність відтворення оригіналу. Ілюстрації можуть виконуватися чорнилом, тушшю або пастою чорного кольору на білому непрозорому папері.

У дисертаціях слід застосовувати лише штрихові ілюстрації та оригінали фотознімків (якщо розмір менший за формат А4, то їх наклеюють на стандартний аркуш білого паперу).

9. Оформлення цифрового матеріалу

Цифровий матеріал, який використовується у науковому дослідженні, зазвичай подається у вигляді таблиць. Над кожною таблицею вгорі вказується її назва (жирним шрифтом, симетрично до тексту). Заголовок кожної графи в таблиці має бути максимально коротким, кожен заголовок починається з великих літер. Висота рядків у таблицях – не менше 8 мм.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті.

Нумерація і назва подається вгорі над таблицею. Наприклад: *Таблиця 1.2. Зростання пізнавальної активності учнів молодшого шкільного віку під час інтерактивного навчання.*

Якщо у таблиці велика кілька рядків, то її можна перенести на наступну сторінку, подавши вгорі назву. При перенесенні таблиці на іншу сторінку над іншими частинами вказують: «Продовж. табл.» і наводять її номер.

10. Оформлення додатків

Додатки оформлюють як продовження основного дослідження, на наступних сторінках; інколи подають у вигляді окремої частини або книги (до дисертації, бакалаврської, курсової чи магістерської робіт).

Кожен додаток починається з нової сторінки. Найчастіше додаток має свій заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту на сторінці. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується «Додаток», кожен наступний додаток позначається послідовно літерами української абетки за винятком: Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад: *додаток А, додаток Б* і т.д.

При оформленні додатків окремою частиною (книгою) на титульному аркуші зазначають вихідні дані, а під назвою друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

Текст кожного додатка при необхідності може поділятися на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка, наприклад: *A.2 – другий розділ додатка А, В. 2.1 – перший підрозділ другого розділу додатка В.*

Подібним чином нумеруються ілюстрації, таблиці та формули, розміщені у додатках. Наприклад: *рис. А.1.1 – перший рисунок першого розділу додатка А.*

11. Бібліографічні посилання

Бібліографічні посилання – це сукупність бібліографічних відомостей про цитовану працю, згаданий чи аналізований у тексті інший документ (його частини або групи документів), необхідних для загальної характеристики, ідентифікації та пошуку.

Дослідник зобов'язаний подавати посилання на всі джерела чи матеріали, які згадуються в науковому тексті, ті ідеї чи висновки, на підставі яких розробляються проблеми, завдання чи вирішуються питання, поставлені у статті, монографії, дисертації тощо. Це дає змогу відшукати подібний документ і перевірити точність указаних даних, з'ясувати інформацію, обставини виникнення ідеї чи контексту.

Посилання в науковому тексті найчастіше позначаються з використанням квадратних дужок із вказівкою порядкового номера за переліком посилань. Наприклад: «У працях [1-5]».

Якщо в науковому тексті наводиться конкретна цитата, то в квадратних дужках зазначається номер позиції у списку використаних джерел і вказується конкретна сторінка. Наприклад: [5, с. 55].

Посилання на ілюстрації, таблиці або формули, використані в дослідженні, вказують відповідно до їхнього порядкового номера. Наприклад: «рис. 1.1», «див. табл. 1.1», «у формулі (1.1)» тощо.

Обсяг курсової роботи близько 30 сторінок. Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами без знака №. Титульний аркуш – перша сторінка курсової роботи. Його включають до загальної нумерації сторінок, проте не нумерують. На наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Кожен розділ слід починати з нової сторінки, відстань між підрозділами, між заголовком і текстом має становити 1 рядок. Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів, рисунків, таблиць подається арабськими цифрами, додатків – великими українськими літерами. Такі структурні частини, як

зміст, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки не мають порядкового номера у змісті роботи.

Таблиці, рисунки (ілюстрації) подаються безпосередньо після абзацу, де вони згадані вперше або на наступній сторінці: Рисунок 2.3 або Таблиця 1.2 (курсивом), що означає третій рисунок другого розділу або друга таблиця першого розділу. Позначка Таблиця 1.2 ставиться у правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці, який розміщується над таблицею. Позначка Рисунок 1.2, та назву рисунка розміщують під ілюстрацією. Заголовки граф в таблиці слід починати з великої літери, підзаголовки – із малих, якщо вони є продовженням заголовків, та з великих, якщо вони є окремими реченнями. При переносі частини таблиці на інший аркуш слово «Таблиця», номер її і назву вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження таблиці 1.2».

Числа та знаки у тексті. Великі круглі числа (тисячі, мільйони, мільярди) зручніше писати у вигляді поєднання цифр із скороченням тис., млн., млрд., наприклад, 6 тис., 12 млн., 14 млрд.

Знаки №, %, С у тексті може стояти тільки біля цифри. Якщо такий знак застосований без поєднання з числом у цифровій формі, то його замінюють словом.

Довільні скорочення слів застосовувати неприпустимо. Щоб правильно користуватись скороченнями, слід звертатись до словників прийнятих скорочень, які можна знайти у довідкових виданнях.

3.2 Оформлення висновків та додатків до курсових робіт

У **висновках** викладають найбільш важливі результати, одержані в роботі. У першому пункті висновків коротко оцінюють стан вивчення проблеми (задачі). Далі викладаються результати дослідження, які базуються на висновках до кожного розділу. Найзручніше формулювати висновки у відповідності з поставленими завданнями.

У висновках необхідно наголосити на ефективності пропонованих у курсовій роботі ідей, викласти рекомендації щодо їх використання.

Вимоги до оформлення додатків

До додатків доцільно включити такий допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи:

- методики, які були апробовані в процесі виконання курсової роботи;
- таблиці, схеми, рисунки;
- анкети і опитувальники (як зразок в першому примірнику);

- практичні рекомендації.

Кожен додаток має свій заголовок і починається з нової сторінки, їх кількість не обмежується.

Позначаються вони великими літерами української абетки (за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ), наприклад: «Додаток А».

Додатки можуть містити:

- процедури виконання заходів;
- методичні розробки;
- статистичні дані;
- теоретичний матеріал з проблеми;
- роздатковий матеріал;
- наочність тощо.

3.3 Критерії оцінювання курсової роботи

Оцінку **«відмінно»** отримує студент, робота якого:

- оформлена відповідно до вимог;
- зміст курсової роботи в повному обсязі відповідає темі та визначеній меті;
- у роботі містяться елементи наукового пошуку в теоретичному аспекті на основі опрацювання достатньої кількості наукової літератури;
- практичний результат обраної теми свідчить про вміння студента систематизувати зібраний матеріал;
- містить узагальнюючі висновки, які відповідають завданням дослідження;
- студент вільно володіє спеціальними термінами, не робить граматичних помилок.

Оцінку **«добре»** отримує студент робота якого:

- оформлена відповідно до вимог;
- зміст курсової роботи в повному обсязі відповідає темі та визначеній меті, але є незначні недоліки методичного або стилістичного характеру;
- під час захисту студент дає правильні відповіді, але недостатньо аргументовані.

Оцінку **«задовільно»** отримує студент, курсова робота якого:

- розкриває теоретичні питання недостатньо повно;
- містить необґрунтований емпіричний матеріал;
- неадекватно застосовані методики дослідження;
- відсутність інтерпретації результатів методик;
- аналіз зроблено поверхнево;
- висновки фрагментарні, не відповідають завданням дослідження,
- робота оформлена неохайно.

Оцінку **«незадовільно»** виставляють студенту:

- якщо курсова робота виконана не в повному обсязі та з відхиленнями від завдання;
- оформлена без врахування визначених вимог;
- мають місце суттєві помилки; студент слабо володіє мовою викладу матеріалу.

3.4 Орієнтовна тематика курсових робіт з педагогіки для студентів спеціальності «Початкова освіта»

1. Зміст і шляхи інтелектуального виховання молодших школярів.
2. Компетентністний підхід у сучасній системі навчання і виховання учнів.
3. Компетентністний підхід до формування змісту початкової освіти України.
4. Виховна система школи.
5. Валеологічне виховання дітей молодшого шкільного віку.
6. Ідеї гуманізму в педагогічній творчості В.О.Сухомлинського.
7. Інтерактивні методи навчання та їх застосування у початковій школі.
8. Здоров'язберігаючі технології навчання у початковій школі.
9. Естетичне виховання молодших школярів.
10. Естетичне виховання учнів у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського.
11. Екологічне виховання молодших школярів.
12. Розумове виховання молодших школярів.
13. Економічне виховання учнів початкових класів.
14. Фізичне виховання молодших школярів.
15. Трудове виховання учнів початкової школи.
16. Моральне виховання молодших школярів.
17. Зміст і шляхи естетичного виховання молодших школярів.
18. Особистісно орієнтоване навчання і виховання учнів молодших класів.
19. Педагогічна творчість сучасного вчителя початкових класів.
20. Спрямування освіти навчання і виховання на розвиток особистості учня.
21. Комп'ютеризація та інформація навчання в початковій школі.
22. «Школа-родина» як нова модель навчального закладу I ступеня.
23. Господарське виховання молодших школярів.
24. Розвиток творчих здібностей учнів молодшого шкільного віку.
25. Компетентністний підхід до організації навчального процесу початкової школи.
26. Розвиток особистості молодшого школяра: мета, завдання та методи.
27. Роль діяльності і спілкування у розвитку особистості молодшого школяра.

28. Виховання як провідний чинник формування і розвитку особистості.
29. Значення активності та діяльності у розвитку особистості молодшого школяра.
30. Громадянське виховання учнів молодшого шкільного віку.
31. Національне виховання учнів молодшого шкільного віку.
32. Форми та методи патріотичного виховання молодших школярів.
33. Технології виховання у молодших школярів якостей господарності.
34. Шляхи виховання в учнів початкових класів бережливого ставлення до природи.
35. Основні форми і методи виховання свідомої дисципліни у молодших школярів.
36. Правове виховання молодших школярів.
37. Формування в школярів любові до книги (за В.О.Сухомлинським).
38. Роль сімейного виховання у формуванні особистості.
39. Шляхи виховання у молодших школярів культури поведінки.
40. Морально-етичне виховання учнів у педагогічній спадщині М.Г.Стельмаховича.
41. Морально-етичне виховання учнів молодшого шкільного віку.
42. Особливості виховання в учнів початкових класів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до праці.
43. Виховання у молодших школярів чесності і правдивості: методи та форми організації.
44. Система трудового виховання учнів початкових класів.
45. Наступність у вихованні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.
46. Індивідуальний підхід у вихованні молодших школярів та умови підвищення його ефективності.
47. Методи стимулювання позитивної поведінки учнів початкових класів: сутність та особливості використання.
48. Методи самовиховання та їх реалізація у практичній діяльності вчителя початкових класів.
49. Значення доручень у моральному вихованні молодших школярів.
50. Особливості використання методу прикладу у моральному вихованні учнів молодшого шкільного віку.
51. Гра як метод виховання молодших школярів: види та методика використання.
52. Особливості ігрової діяльності учнів початкових класів та їх використання в навчальній діяльності.

53. Особливості організації морального виховання з учнями молодшого шкільного віку.
54. Спільна діяльність учителя початкових класів та родини з морального виховання учнів.
55. Проблема підвищення педагогічної культури батьків.
56. Виховання у молодших школярів громадянських якостей: зміст, методи та форми організації.
57. Особливості патріотичного виховання молодших школярів.
58. Форми та методи естетичного виховання молодших школярів у позаурочний час.
59. Методи та форми економічного виховання учнів у сучасній початковій школі.
60. Зміст і шляхи естетичного виховання учнів молодшого шкільного віку.
61. Шляхи формування моральної культури учнів молодшого шкільного віку засобами народної педагогіки.
62. Аналіз моральних ідеалів та цінностей учнів молодшого шкільного віку.
63. Формування основ гуманістичної моралі засобами сімейної педагогіки.
64. Зміст, засоби та форми естетичного виховання в сім'ї.
65. Шляхи вдосконалення фізичного виховання учнів початкових класів у процесі навчання.
66. Місце народної педагогіки в естетичному вихованні молодших школярів.
67. Зміст і форми валеологічного виховання учнів початкових класів у позаурочний час.
68. Народні ігри як чинник фізичного вдосконалення молодших школярів у позакласній роботі.
69. Формування фізичної культури молодших школярів засобами козацької педагогіки.
70. Екологічне виховання учнів молодшого шкільного віку: зміст, форми та методи реалізації.
71. Сутність та зміст економічного виховання учнів початкових класів.
72. Особливості розумового виховання учнів молодших класів.
73. Використання етнографічних матеріалів у розумовому вихованні молодших школярів.
74. Методи перевиховання учнів початкових класів (за творами А.С.Макаренка).
75. Методи національно-патріотичного виховання молодших школярів.
76. Основні напрямки позакласної виховної роботи з учнями молодших класів.

77. Виховуючий характер навчання і шляхи його оптимізації у початковій школі.
78. Нетрадиційні форми організації виховання у сучасній початковій школі.
79. Організаційні форми позакласної виховної роботи з учнями молодшого шкільного віку.
80. Особливості соціалізації особистості учня початкових класів в умовах ЗОШ.
81. Організація навчально-виховної роботи з педагогічно занедбаними дітьми.
82. Система роботи з педагогічно занедбаними учнями в умовах початкової школи.
83. Система роботи початкової школи з обдарованими дітьми.
84. Форми та методи роботи з обдарованими учнями.
85. Педагогічні умови ефективного використання заохочення та покарання як методів виховання молодших школярів.
86. Шляхи та засоби оптимізації естетичного виховання молодших школярів.
87. Інноваційні технології виховної роботи в початковій школі.
88. Функції громадських і дитячих організацій у вихованні молодших школярів.
89. Самовиховання учнів молодшого шкільного віку: зміст та педагогічний супровід.
90. Розвиток пізнавальної активності учнів початкових класів у процесі навчання.
91. Дидактичні засоби підвищення пізнавальної активності школярів у навчанні.
92. Проблемне навчання, його характеристика і методика використання в початковій школі.
93. Значення проблемного навчання у виявленні здібностей обдарованих дітей.
94. Методи стимулювання навчально-пізнавального інтересу в учнів початкових класів.
95. Шляхи використання пізнавальних ігор у навчальному процесі початкової школи.
96. Педагогічні умови ефективного використання наочності у навчанні молодших учнів.
97. Особливості реалізації індивідуального підходу до учнів молодшого шкільного віку.
98. Розвивальний характер навчання в початкових класах та умови підвищення його ефективності.
99. Особливості організації та розвитку пізнавальної діяльності молодших школярів у процесі навчання.
100. Використання етнопедагогіки в сучасній початковій школі (за М. Г.Стельмаховичем).

101. Проблемне навчання і можливості його здійснення в початкових класах.
102. Проблема диференціації навчання в початковій школі.
103. Психолого-педагогічні засади підготовки дітей до навчання в школі.
104. Гуманізація навчання в початкових класах: педагогічна сутність та особливості.
105. Система принципів навчання, їх реалізація на уроках у початкових класах.
106. Організація диференційованого навчання в початкових класах.
107. Особливості диференційованого навчання в початкових класах.
108. Забезпечення індивідуалізації навчання та умови його ефективності.
109. Пізнавальні інтереси молодших школярів та особливості їх розвитку в процесі навчання.
110. Традиційні та нетрадиційні методи навчання в початкових класах.
111. Умови організації нестандартних уроків у початковій школі.
112. Нестандартні уроки в початковій школі: вимоги до їх проведення.
113. Шляхи удосконалення роботи з підручниками на уроках у початковій школі.
114. Вправи в системі методів навчання, шляхи підвищення ефективності їх використання.
115. Наочність в навчальному процесі, її роль в підвищенні якості знань учнів початкових класів.
116. Формування навичок самостійної роботи учнів молодшого шкільного віку.
117. Оптимізація самостійної роботи учнів молодшого шкільного віку.
118. Застосування інтерактивних технологій в навчально-виховному процесі ЗОШ I ст.
119. Методи оцінювання навчальних досягнень учнів у початкових класах.
120. Особливості побудови уроку і методика проведення його в класах-комплектах.
121. Оптимізація типів і структури уроків у початковій школі.
122. Педагогічні умови проведення інтегрованих уроків.
123. Педагогічні вимоги до організації та проведення проблемних уроків у початковій школі.
124. Профорієнтаційна робота з учнями початкових класів: сутність та особливості здійснення.
125. Розвивальні уроки в початковій школі.

126. Шляхи інтенсифікації сучасного уроку в початкових класах.
127. Екскурсія в початкових класах як форма організації навчального процесу.
128. Домашні завдання в системі початкового навчання, умови підвищення їх ефективності.
129. Вплив народної педагогіки на розвиток особистості молодшого школяра.
130. Формування світогляду молодших школярів засобами навчальної діяльності.
131. Шляхи гуманізації змісту початкового навчання.
132. Реалізація краєзнавчого компонента початкової освіти.
133. Міжпредметні зв'язки як засіб інтенсифікації змісту початкової освіти.
134. Формування логічного мислення у молодших школярів.
135. Способи організації ігрової діяльності на уроках в початковій школі.
136. Педагогічна взаємодія вчителів, батьків, громадськості та учнів у виховному процесі початкової школи.
137. Господарське виховання учнів початкових класів у школі та сім'ї.
138. Дидактичні особливості проведення інтегрованих уроків в початковій школі.
139. Розвиток творчих здібностей учнів засобами народних ремесел і промислів.
140. Казка як засіб духовно-морального виховання молодших школярів.
141. Проблема полікультурного виховання учнів початкової школи.
142. Формування та розвиток патріотичних почуттів в молодшому шкільному віці.
143. Формування соціокультурного розвивального середовища в сучасній початковій школі.
144. Формування в молодших школярів спостережливості.
145. Розвиток особистості молодшого школяра засобами навчальної діяльності.
146. Технології організації виховного процесу в початковій школі.
147. Розвиток нетрадиційних форм організації навчання у сучасній початковій школі.
148. Система і методика організації самопідготовки в групі продовженого дня.
149. Розвиток творчості учнів початкової школи у процесі виховної діяльності.
150. Соціокультурне виховання учнів початкової школи.
151. Особливості аналізу сучасного уроку в початковій школі.

152. Роль сім'ї у підготовці дітей до навчання в школі.
153. Форми та методи виховання в учнів міжетнічної толерантності.
154. Особливості роботи вихователя групи продовженого дня в початкових класах.
155. Вдосконалення зв'язків вчителя і батьків у поліпшенні виховної роботи з молодшими школярами.
156. Шляхи підвищення педагогічної культури батьків.
157. Форми і методи оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів.
158. Джерела педагогічної майстерності і шляхи її вдосконалення
159. Організація навчально-виховного процесу у школі з малою кількістю учнів.
160. Особливості оцінювання навчальних досягнень молодших школярів.
161. Моніторинг якості початкової освіти.
162. Дидактичні особливості оцінювання навчальних досягнень учнів 1-2 класів.
163. Мотивація навчання молодших школярів.
164. Дієві форми взаємодії вчителя і учнів у навчально-виховному процесі початкової школи.
165. Етнокультурні чинники розвитку особистості молодшого школяра.
166. Використання засобів етнодидактики у навчально-виховному процесі початкової школи.
167. Психолого-педагогічні основи готовності дитини до школи
168. Формування естетичної культури молодших школярів.
169. Екологічне виховання учнів засобами народної казки.
170. Педагогічні засоби естетичного виховання учнів у позаурочній виховній роботі.
171. Система виховної роботи класного керівника сучасної ЗОШ І ст.
172. Форми та методи використання народознавчого матеріалу у начально-виховному процесі початкової школи.
173. Технологія колективного творчого виховання.
174. Патріотичне виховання молодших школярів.
175. Організація навчально-виховної роботи з обдарованими дітьми.
176. Шляхи оптимізації взаємодії сім'ї і школи.
177. Шляхи формування моральної культури учнів молодшого шкільного віку.
178. Принципи, форми та методи профорієнтаційної роботи з молодшими школярами.

179. Особливості професійної орієнтації учнів початкових класів.
180. Особливості формування естетичної культури молодших школярів у процесі театралізованої діяльності.
181. Вплив засобів театрального мистецтва на формування у молодших школярів інтересу до навчання .
182. Застосування засобів театральної педагогіки в навчально-виховному процесі ЗОШ I ступеня.
183. Інноваційні технології у навчально-виховному процесі початкової школи.
184. Організація розвивального навчання у початковій школі.
185. Принципи, форми та методи профорієнтаційної роботи з молодшими школярами.
186. Застосування індивідуального підходу в процесі навчання молодших школярів.
187. Особистісно орієнтоване навчання учнів молодшого шкільного віку.
188. Педагогічні умови формування учнівського колективу в початковій школі.
189. Діагностична діяльність учителя початкових класів.
190. Застосування технологій інтерактивного навчання у початковій школі.
191. Особливості застосування інтерактивних технологій навчання у загальноосвітній школі I ступеня.
192. Інтелектуальна обдарованість учнів початкових класів як психолого-педагогічна проблема.
193. Інтелектуальна обдарованість: сутність, структура, ознаки.
194. Родинне виховання дітей молодшого шкільного віку.
195. Полікультурне виховання молодших школярів.

Підготувала: к. п. н., доцент Червінська І.Б.

Тематика курсових робіт затверджена на засіданні циклової комісії професійної та практичної підготовки (кафедри) (спеціальність «Початкова освіта»).

Протокол № ____ від «__» _____ 201 ____ р.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника»
Івано-Франківський коледж

КУРСОВА РОБОТА (ПРОЕКТ)

**з педагогіки
на тему:**

«СИСТЕМА РОБОТИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ»

Студентки III курсу, групи ПО-31
спеціальності 5.010102 Початкова освіта
Петренко Оксани Василівни

Керівник

_____
_____
_____

Національна шкала: _____

Університетська шкала: _____

Оцінка ECTS: _____

Члени комісії: _____

_____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

_____

_____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

_____

_____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

м. Івано-Франківськ-2016

Зразок оформлення змісту**ЗМІСТ**

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФЕНОМЕНУ «ОБДАРОВАНА ДИТИНА»	
1.1 Сутність поняття обдарованість у психолого-педагогічній літературі	7
1.2 Наукові підходи до побудови освітнього процесу обдарованих дітей	15
1.3 Основні завдання педагогічного колективу в організації роботи з обдарованими дітьми	23
Висновки до першого розділу	29
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ У ЗОШ І СТУПЕНЯ	
2.1 Особливості організації виховної роботи з обдарованими школярами	30
2.2 Підготовка вчителя до організації роботи з обдарованими дітьми	36
2.3 Застосування інноваційних технологій в організації навчально-виховної роботи з обдарованими дітьми	40
Висновки до другого розділу	41
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ДОДАТКИ	45

Зразок оформлення ВСТУПУ

Тема : «**Особливості диференційованого навчання в початкових класах**»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	6
1.1 Сутність, мета та завдання диференційованого навчання	6
1.2 Індивідуально-типологічні властивості молодших школярів як основа диференціації навчання	13
1.3 Особливості реалізації диференційованого підходу на різних етапах уроку у ЗОШ І ст.	19
Висновки до першого розділу	
РОЗДІЛ 2. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	30
2.1 Діагностика якості знань учнів початкової школи як основа диференціації навчального процесу	30
2.2 Умови ефективної організації диференційованого навчання з учнями початкових класів	34
Висновки до другого розділу	
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ДОДАТКИ	45

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасна чотирирічна початкова школа покликана забезпечити становлення особистості молодшого школяра шляхом виявлення і цілеспрямованого розвитку здібностей, формування умінь і бажання вчитися. Практична реалізація цих завдань корегує освітню мету: виховання особистості дитини на основі формування навчальної діяльності. З огляду на це урахування вікових можливостей та індивідуальних особливостей учнів стає головним компонентом практичної реалізації кожної навчальної дисципліни.

Місія вчителя – не загубити жодної дитини, дати кожній можливість розкрити все краще, закладене природою, сім'єю, школою. Для цього вчитель повинен знати кожного свого учня, цікавитись ним, як особистістю, організувати роботу учнів на уроці так, щоб кожному учневі були створені сприятливі умови для виховання й навчання, залежно від його розумових здібностей, фізичного здоров'я та рівня розвитку. І саме диференціація, як принцип навчання, передбачає таку організацію роботи на уроці. Вона дає можливість знизити навантаження на учнів і підвищити мотивацію навчання, прискорити розвиток дитини добором відповідного навчального матеріалу та організацією виконання учнями самостійної роботи, необхідної для засвоєння даного матеріалу. Розкриття індивідуальних особливостей кожної особистості можливе лише за диференційованого навчання.

Диференціація навчання – це створення таких умов, за яких кожен учень міг би повноцінно оволодівати змістом навчального матеріалу, гармонійно розвивався відповідно до своїх індивідуальних можливостей, схильностей, інтересів, формувався б як індивід з його специфічними особливостями. Застосування диференціації навчання залежить, насамперед, від великого бажання вчителя навчити кожного учня, незалежно від його

розумових здібностей, безпосередньо на кожному уроці. Реалізація диференційованого навчання дає змогу вчителю оперативно врахувати готовність дитини до вивчення нового матеріалу, забезпечити для кожного учня оптимальний характер пізнавальної діяльності на всіх етапах навчання, одночасно створити компенсуючі умови для відстаючих у розвитку школярів та обдарованих дітей при дотриманні обов'язкового обсягу програмових вимог.

Успішність засвоєння навчального матеріалу, темп оволодіння ним, міцність збереження та рівень осмисленості знань залежать не лише від діяльності педагога, але й від пізнавальних можливостей і здібностей учнів, обумовлених багатьма чинниками: особливостями сприймання, пам'яті, мислительної діяльності, а також фізичним розвитком та ін. Тому кожен учитель має вирішити проблему нейтралізації негативних наслідків подібних суперечностей, підсилити позитивні якості, тобто створити такі умови, які стали б можливими до використання фактичних і потенційних можливостей кожної дитини за класно-урочної форми навчання. Розв'язання цього практичного завдання тісно пов'язане з послідовною реалізацією диференційованого та індивідуального підходу до школярів.

Розглядаючи диференційований підхід до школярів як засіб підвищення ефективності навчально-виховного процесу, різні автори виділяють різноманітні аспекти цієї проблеми. Так, в одних працях диференційований підхід розглядається як засіб активізації пізнавальної активності учнів, в інших - аналізується роль групових форм роботи на уроці у підвищенні виховуючої ролі навчання, ще інші визначають диференціацію як засіб попередження відставання в навчанні.

Проблемі індивідуалізації та організації диференційованих форм роботи з учнями присвячено багато досліджень у педагогіці і педагогічній психології. Ще античні мислителі Арістотель, Демокрит, Сократ помітили залежність ефективності навчання від індивідуальних особливостей розвитку дитини. Починаючи з Нових часів, дана проблема була досить вагомим

предметом дослідження А. Дістервега, Д. Локка, Я. Коменського; у класичній вітчизняній педагогіці це питання вивчали К. Ушинський, М. Пирогов та інші; у радянській - А. Макаренко, В. Сухомлинський, Г. Костюк, С. Рубінштейн. На сучасному етапі зазначену проблему визнають актуальною В. Буряк, І. Підласий, І. Соколова, Л. Липова, О. Савченко, П. Гусак, П. Сікорський, С. Логачевська.

Мета дослідження – виявити педагогічні умови здійснення диференційованого підходу у навчанні учнів початкових класів.

Завдання дослідження:

1. Виявити мету і завдання диференційованого навчання учнів у навчальному процесі ЗОШ І ступеня.

2. З'ясувати особливості організації диференційованого підходу до навчання на різних етапах уроку.

3. Охарактеризувати технологію та способи диференціації на уроках у початковій школі.

4. Розкрити особливості організації і проведення диференціації на уроках української мови.

Об'єкт дослідження – диференційоване навчання учнів початкових класів.

Предмет дослідження – особливості реалізації диференційованого підходу у процесі навчальної діяльності молодших школярів.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг курсової роботи становить 40 сторінок.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України: підруч. для студ. вищ. пед. навч. закл. / Л. В. Артемова. – К. : Либідь, 2006. – 424 с.
2. Базарницька І. М. Самостійність учнів на уроках української мови як засіб особистісного зростання / І.М.Базарницька. Початкова школа. – 2007. – № 4. – С. 18 – 22.
3. Барабаш В. А. Інтегративна форма громадянськості в новій парадигмі виховання [Електронний ресурс] / В. А. Барабаш. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Tmpvd/2010_14_1/4.pdf. Дата звернення: 11.06.15.
4. Богданович М. В. Картки з математичними завданнями для самостійної роботи учнів 2 класу чотирирічної школи / М. В. Богданович. – Тернопіль, 2001. – 64 с.
5. Вашуленко М. С. Рідна мова: Підручник для 3 класу / М. С. Вашуленко, О. І. Мельничайко. – К.: Освіта, 2003. – Ч. II. – 110 с.
6. Галузінська М. Г. Самостійна навчальна діяльність учнів – перший крок до творчості / М. Г. Галузінська// Обдарована дитина. – 2005. – № 5. – С.2-13.
7. Ледняк Ю. В. Педагогічний потенціал фольклору Східного регіону України: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Ледняк Юлія Владленівна. – Слов'янськ, 2002. – 213 с.
8. Про освіту: Закон України від 23 берез. 1996 р. зі змінами та допов. // Виховна робота в закл. Освіти України : зб. нормат. док. та метод. рек. – К., 1998. – Вип. 2. – С. 43–76.
9. Програма розвитку дитини «Українське дошкілля» / О.В.Білан, Л.М.Возна, О.Л.Максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 264 с.

10. Сергеева Л. М. Громадянське виховання учнівської молоді як основа формування громадянського суспільства в Україні / Л. М. Сергеева, А. О. Молчанова // Українознавство в розбудові громадянського суспільства в Україні : зб. наук. пр. / Наук.-дослід. ін-т українознавства. – К., 2004. – Т. 3. – С. 148–153.

**ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
Івано-Франківський коледж**

РЕЦЕНЗІЯ

на курсову роботу з педагогіки

студентки(та) _____ курсу

_____

_____

(прізвище, ім'я та по батькові)

на тему:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Рецензент _____

Дата _____

Додаток Ж

**ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника»
Івано-Франківський коледж**

Дисципліна педагогіка

Спеціальність «Початкова освіта»

Курс _____

Група _____

ЗАВДАННЯ
на курсову роботу

_____
(прізвище та ініціали)

1. Тема роботи:

_____
_____

2. Термін здачі закінченої роботи: _____

3. Список рекомендованої літератури: _____

_____
_____

_____
_____

_____
_____

4. Перелік питань, які підлягають розробці у курсовій роботі:

_____
_____

_____
_____

_____
_____

_____
_____

5. Дата видачі завдання:

_____
_____

_____
_____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ П - П .	Назва етапу курсової роботи	Термін виконання	Форми контролю

Студент _____

Керівник _ _____ .

“ _____ ” _____ 201__ р.

Приклади оформлення бібліографічних записів

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. – К.: Асамблея діл. кіл : Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. – 311 с. 2. Шкляр В. Елементал : [роман] / Василь Шкляр. – Львів : Кальварія, 2005. – 196 с.
Два автори	1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. – К.: Києво-Могилян. акад., 2005. – 397с.
Три автори	1. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эддисон Г. Д. ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. – Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. – 265 с.
Без автора	1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Кюс]. – К.: Грані-Т, 2007. – 119 с. 2. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : [зб.наук.праць / наук. ред. Каліуценко В. та ін.]. – Чернівці : Рута, 2007. – 310 с.
Багатотомний документ	Межгосударственные стандарты : каталог в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Рубцова Е. Ю. ; ред. Иванов В. Л.]. – Львов : НТЦ «Леонорм-Стандарт», 2005.– (Серия «Нормативная база предприятия»). Т. 1. – 2005. – 277 с.
Частина книги, періодичного видання	1.Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж. Л. Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 6. – С. 15-18.
Електронні ресурси	Костенко Л.Й. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті: [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов // Бібліотечний вісник – 2003. – № 4. – С. 43-45. Режим доступу до журн: www. nbuv.gov.ua/articles /2003/03klinko.htm

Наукове видання

Курсова робота з педагогіки: науково-методичний супровід / автори-укладачі І.Б. Червінська, С.Ю. Довбенко, Я.Я. Никорак. – Івано-Франківськ : Симфонія-Форте, 2016. – 60 с.

